

# De Heraut

van de

## Bereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad No. 124.)

Het blad wordt geregeld des Vrijdags aan de gebouwen des verzenders.  
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van  
het blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertentie-  
aan de ADMINISTRATIE; Bureau: Warmoesstraat 96, te Amsterdam.  
Inzendingen, die later dan Donderdag 's namiddags te 12 uren worden ontvangen,  
komen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Zondag 16 Juni 1907. No. 1537.

Abonnementprijs: France aan huis, per drie maanden f 1.20, voor België per jaar  
f 1.50 bij vooruitbetaling, voor het vorderen Buitenland en Ned.-Indië per jaar  
f 2.00 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers f —.10. Abonnementen worden  
aangenomen door het Bureau te Amsterdam, Boekhandelaars, Postdirecteuren enz.  
Advertentieprijs: van 1 tot 6 regels f 1.20, voor elke regel meer f —.20.  
Aanvragen en vermelding van liefdegaven f —.12 per regel.

### Pro Rege.

XXII.

En hij zeide tot hen: Ik zag  
den satan, als een bliksem, uit  
den hemel vallen.  
Lukas 10:18.

Treedt iemand tegen u op, die weigert  
aan het bestaan van satan en zijn demonen  
te gelooven, dan kunt ge in den regel wel  
zeggen, dat juist zulk een vast in de strikken  
van satan geklemd zit. Dit toch is hier de  
tegenstelling, dat de Christus geen klavier  
onbespeeld laat om zijn Naam te openbaren  
en door die openbaring te redden, terwijl  
omgekeerd satan zich steeds inspant, om  
sich voor u te verbergen, en u te verderven  
door de geheimzinnige invloeden die hij op  
u uitoefent. Licht en duisternis staan hier  
tegenover elkander. Christus is het Licht dat  
steeds verder zijn stralen spreidt, satan is  
de Duisternis die zich steeds meer in het  
donkere en schaduwachtige terugtrekt, om  
sich zelve met heel 't aardrijk in somberen  
nacht te verliezen. Niet te gelooven aan het  
bestaan van satan en zijn werkingen is des-  
wege zoo uiterst gevaarlijk, wijl juist dit aan  
satan de beste kans op uw hart geeft,  
en stellig is het achteruitgaan en blijf van  
geloofsverzwakking, dat ook in de gemeente  
van Christus en in haar prediking steeds  
minder met de demonische macht gerekend  
wordt. De proef hiervan is licht te nemen.  
Als het Onze Vader gebeden wordt, bidt  
nog een ieder: *Verlos ons van den Boose*.  
Maar let er nu op, hoe bijna nooit in het  
vrije gebed onze God wordt aangeroepen,  
om ons met zijn schild tegen de giftige  
pijlen van satan te dekken. Het was daarom  
eisch, zou het koningschap van Christus  
ook op dit punt in ons oog zijn glorie herwin-  
nen, duidelijk uit te spreken, dat Jezus zelf  
zijn levensworsteling als één machtingen strijd  
tegen satan verstaan heeft, en dat deze  
opvatting van Jezus zelf voor ons beslissend  
is. Zoals het voor hem stond, zoo moet  
het ook voor ons staan, want zoo en niet  
anders is het. Uit ons zelve weten we om-  
trent de geestenwereld niets dat zekerheid  
biedt. Hij daarentegen, die uit den hemel,  
uit het geestenrijk, tot ons nederdaalde,  
bezit hier het volste recht van spreken.  
Wat van zijn lippen tot ons kwam was  
openbaring, en aan die Openbaring heeft een  
iemand zich te houden, die belijdt dat de  
Christus ook voor hem de weg, de waarheid  
en het leven is. Dat zich in de overtuiging  
omtrent het bestaan van deze geestenwereld  
bijgeloof gemeend heeft en nog mengt, staat  
vast, en niet volhardend genoeg kan hier  
tegen gestreden worden; maar te zeggen,  
dat het geloof zelf aan het bestaan van een  
demonische wereld niets dan vrucht en  
verinsel van bijgeloof is, komt neer op  
kortzichtige oppervlakkigheid. Het waren  
juist de diepst aangelegde geesten, die alle  
eeuwen door gevoeld hebben, hoe ze zelve  
in één machtinge levensworsteling met die  
demonische wereld bevangen waren.

We gaan alzoo uit van de stellige ge-  
gevens der Openbaring: 1. dat er een wereld  
van geesten buiten ons menscheeljk ge-  
slacht bestaat; 2. dat deze geesten twee  
heerschers vormen, eenzijds van engelen,  
anderzijds van demonen; 3. dat de heers-  
chare der demonen geestelijk-organisatorische  
heerschappij van satan staat; 4. dat  
zoozeel deze engelen als deze demonen  
krachten, gaven en talenten van hun Schep-  
per ontvingen; 5. dat ze geroepen zijn om  
deze krachten, gaven en talenten in den  
dienst van hun God te besteden, en zulks  
niet alleen om Hem te lofprezen, maar ook  
om instrumenten voor zijn Rijkswind te  
zijn; 6. dat diensvolgens van deze geesten  
allerlei werkingen ook op onze aarde uit-  
gaan, en dit niet enkel op het geestelijk  
leven van deze aarde, maar evenzoo op het  
lichamelijk, zienlijk en stoffelijk gebied; 7. dat  
de demonen, na hun val, deze krachten en  
werkingen misbruikten om deze aarde en  
met name ons menscheeljk geslacht te ver-  
derven; 8. dat deze demonische invloeden  
tot op Jezus komst, met uitzondering van  
Israels volkstaat, een heerschappij van satan  
over de volken en natien hadden teweeg-  
gebracht, die satan aan hun hoofd tot  
Overste der wereld maakte; 9. dat toen  
de Christus gekomen is, om de werken van  
den duivel te verbreken, en zelf niet Overste,  
maar Hoofd en Koning, van deze wereld  
te worden; 10. dat zich hieruit de ver-  
zekering in de woestijn en het gestadig  
uitwerpen van de duivelen verklaart; 11. dat  
hierdoor de macht van den Overste der wereld  
voor nu negentien eeuwen zoo principi-  
gebroken is, dat Jezus kon uitroepen: Ik  
zag den satan, als een bliksem, uit den hemel  
vallen; en 12. dat de Uittorring van den  
Heiligen Geest, na Jezus hemelvaart, het  
indalen in deze wereld van een heilige

geestelijke atmosfeer teweeg bracht, die  
bestemd was om de demonische atmosfeer,  
die loodswaar op het leven der volken  
drukte, rusteloos terug te dringen.

De Schrift betuigt ons dan ook, dat satan  
van die ure af gebonden is. In het eind der  
dagen zal hij nogmaals „ontbonden” en met  
zijn volle demonische werking losgelaten  
worden (Openb. 20: 7). Maar juist deze  
gewichtige profetie stelt het vast, dat  
satan in de periode, waarin wij thans leven,  
niet over zijn volle werking beschikt. Niet  
enkel in dien zin, dat satan nooit iets ver-  
mocht, noch vermag, dan onder Gods toe-  
lating, maar in deze nadere betekenis, dat  
het Koningschap van Christus aan het rijk  
van satan steeds meer afbreuk doet, en  
dat de geestelijke atmosfeer, die door den  
Heiligen Geest in de gemeente des levenden  
Gods heerscht, en van haar in de wereld  
uitstraalt, de werking van satans macht  
beteuget. Niet, alsof ze hierdoor reeds ver-  
nietigd en tot volkomen machteloosheid zou  
gedoemd zijn. Het Onze Vader onderwijst ons  
dat de worsteling van den Boose om ons te  
verderven steeds aanhoudt, en de apostel leert  
het ons nadrukkelijk, dat achter vleesch en  
bloed de bange worsteling ligt met „de  
geestelijke boosheden” in de lucht. Maar  
er is na Christus komst en na de Uittorring  
van den Heiligen Geest dan toch de grootste  
verandering tot stand gebracht, dat er thans  
op aarde tweemaal zeer onderscheiden terrein  
van demonischen invloed is aan te wijzen,  
eenzijds het terrein der ongelooftige natien,  
waar de oude macht van satan nog door-  
werkt gelijk eertijds, en daarnaast en daar-  
tegenover een heel ander terrein, dat door  
den Heiligen Doop gedekt wordt, en waar  
niet de geest van satan, maar de Heilige  
Geest de beheerschende macht is.

In den Doop zelf ligt dit versnood.  
De Doop vond zijn oorsprong in het al-  
oude denkbeeld, dat gelijk het water de  
onreinheid van het lichaam, van kleding  
en van huisraad wegneemt, zoo ook religieuze  
reiniging tot stand kwam door besprenging  
of indompeling. Bijna onder alle volken  
vindt men dan ook zulke reinigingen in het  
godsdiensgebruik opgenomen. Israel was  
er zich volkomen bewust van, dat zijn land  
en erve gewijd, heilig en rein was, ver-  
geleken bij het land en de erve der heidenen.  
Zou dan ook een heiden in Israels volkstaat  
worden opgenomen, dan moest hij den dus-  
genaamden proselieten-doop ondergaan, d.  
w. z. hij moest, alvorens in Israels volkstaat  
te worden opgenomen, zinnelijk gereinigd  
worden van de besmetting die hem krachtens  
zijn heidenschen oorsprong aankleefde. En  
die zinnelijke betekenissen van den proselieten-  
doop maakte te meer indruk, eensdeels om-  
dat de doopeling alle band en betrekking  
met zijn huis en zijn familie moest afbreken,  
maar ook anderdeels, omdat Israel de  
smet der zonde niet alleen in de ziel droeg,  
maar ook in het lichaam en in het uit-  
wendige. Tusschen het reine en onreine  
stelt de wet van Mozes een diepgaand  
onderscheid, en dat onreine en onheilige  
kleefte ook aan de dieren, aan het kranke,  
aan het lijk, aan het doode aas, en telkens  
trede wasschingen, reinigingen, be-  
sprengingen in, om wel te doen uitkomen,  
dat de demonische werking niet alleen de  
ziel en het onzienlijk, maar ook het  
lichaam en het zienlijk aantast. Vandaar  
dat de Doop van Johannes en de Doop  
van Jezus en zijn Apostelen Israels volks-  
trots zoo geweldig aangrepen. Deze nieuwe  
doop sloot Israel zelf bij het onreine  
en onheilige in, en profeteerde de komst  
van een nieuw Koninkrijk, van het Konink-  
rijk der hemelen, waar van nature zoozeel  
de Jood als de heiden beide buiten stonden,  
zoodat beide eerst door dezen nieuwen doop  
die hooge reiniging konden ondergaan, waar-  
door ze op het heilige terrein van het  
geestelijk Koninkrijk werden overgezet. In de  
eerste tijden van het optreden der Christe-  
lijke Kerk verbond men daarom met den  
H. Doop het dusgenaamde Exorcisme. De  
doopeling moest, eer hij zou gedoopt wor-  
den, den satan afzweren en zich van zijn  
dienst en werking losmaken. Voor het te  
doopen kind werd deze gelofte afgelegd  
door zijn Doops-peters. Op zichzelf was hier  
niets tegen, het had aan rijken zin en hield  
de betekenis van den Doop levendig voor het  
bewustzijn. Misplaatst werd dit eerst, toen  
de Gemeente in het tweede geslacht kwam,  
en ook kinderen uit Christenouders geboren  
toch doop werden aangeboden. Deze kinderen  
toch stonden met de bekeerlingen uit de  
Joden en Heidenen volstrekt niet op één  
lijn. Uit Christenouders geboren, waren deze  
kinderen rein en heilig. Ze waren niet ge-  
boren op het demonisch terrein, maar op  
het terrein waar de Heilige Geest heerscht,  
en uit dien hoofde had het Exorcisme bij  
deze kinderen geen zin. Vandaar dat onze

Gereformeerde Kerken dit Exorcisme niet  
overnamen.

Niet genoeg daarbij echter is de vraag  
overwogen, of ook niet nu nog de oude  
praktijk toepassing behoort te vinden bij  
den Doop van bekeerlingen uit de Heidenen,  
Joden en Mohamedanen. Zulke bekeerlin-  
gen toch komen niet van het heilige erf,  
maar van het nog onheilige erf, en gaan  
eerst door den Doop op het heilige erf  
over. Zij worden in letterlijken zin nog  
alzoos „overgezet uit de macht der Duister-  
nis in het Koninkrijk van den Zoon zijner  
liefde” (Col. 1: 13). Ons komt daarom voor,  
dat bij ernstiger opvatting van het principi-  
pele onderscheid tusschen het heilige en het  
onheilige terrein, bij den Doop van be-  
keerlingen, die geheel in denzelfden toestand  
verkeeren als de eerste gedoopten in de dagen  
der apostelen, een opnemmen van het element  
der duivelsafwijering raadzaam kan zijn. Bij  
den eerste Doop bestond het onderscheid tus-  
schen den Doop van Johannes en den Christe-  
lijken Doop juist daarin, dat de Christelijke  
Doop doopte met den Heiligen Geest. Iets  
waartoe tweeërlei volgt: ten eerste, dat wie uit  
Christenouders geboren is, niet eerst op  
het nieuwe terrein moet worden overgezet,  
maar er uit opkomt, zoodat hier van geen  
Exorcisme sprake kan zijn; maar ook ten  
andere, dat wie geboren is op het onheilige  
terrein en eerst door den Doop op het  
heilige terrein overgaat, te breken heeft met  
den Overste der wereld, om Christus als  
zijn Koning daarvoor in plaats te huldigen.  
Geheel de leer van het Genadeverbond rust  
op deze onderscheiding: een onderscheiding  
waarbij het steeds noodzakelijk is, de wer-  
king van den Heiligen Geest in haar breedte  
uitstraling op te vatten. Wie hierbij toch  
uitsluitend denkt aan de persoonlijke actie  
van den Heiligen Geest ter wederbaring  
van de ziel, ziet voorbij hoe de Heilige Geest  
uit het centrum des geestes naar alle zijden  
heel ons leven overstraalt, en in dat leven  
een geheel andere atmosfeer van menscheeljk  
aanzijn schept. Geldt het reeds ten deele  
van satan, dat hij door zijn werkingen op de  
zielen zulk een demonische atmosfeer schiep  
in het leven der heidenvolken, veel sterker  
nog gaat dit door van den Heiligen Geest, die  
met Goddelijke almachtigheid heel het ter-  
rein van het menscheeljk leven doordringt,  
zoodra Hij zich in de gemeente een eigen  
middenpunt van uitstraling verkoren heeft.

Hiermee is echter allerminst gezegd, dat  
de scheidslijn tusschen dat gewijde terrein  
van den Heiligen Geest en het onheilige ter-  
rein van den Overste der wereld, van meet  
af zuiver en scherp getrokken is, en steeds  
zuiver is gehouden. Waar in een bloeiende  
heidensche stad als Corinthus Christus' kerk  
optrad, vormde die kerk uiteraard aanvankelijk  
niet dan een zeer kleine oase in de zedelij-  
ke wildernis. Niet die enkele Christenen  
beheerschten het stadsleven. Het stadsleven  
bleef aanvankelijk heidensch, en veeleer  
bestond het gevaar, dat uit het centrum van  
dit heidensche leven de demonische invloeden  
in Jezus kerk binnendrongen. Van daar  
Paulus' scherp en ernstig vermaan in zijn  
beide brieven aan deze kerk. Eerst van lie-  
verlee, toen allengs meerderden zich lieten  
doopen, en ten slotte heel de bevolking, op  
enkele uitzonderingen na, zich bij de Christe-  
lijke kerk voegde, kon die kerk ook het  
publieke leven omvatten. En langzamer nog  
ging dit proces in de landen van midden-  
en noord-Europa toe, toen voor de bekeer-  
der eenlingen, de kerstening van gehele  
stammen en gehele natien in de plaats trad.  
Bij zulke massale bekeerlingen toch kon het  
niet wel anders, of het Christelijk leven was  
aanvankelijk niet anders dan uitwendige  
schijn, en onder den Christelijken naam  
bleef het oude heidensche leven met zijn ver-  
derfelijke demonische invloeden zich voort-  
zetten. Die voortzetting nu van het aloude hei-  
densche leven openbaarde zich niet alleen in  
het aanhouden van heidensche volksgebruiken  
en in lagere zedelijke stand, maar ook wel  
tergeve in den bepaalden toelg, om door het  
bijgeloof de heerschappij van het demonisch  
wezen te bestendigen. Soms ging dit zelfs  
zoo raw en driel toe, dat er een soort van  
satanischen eeredienst werd opgericht. Vooral  
Aziatische invloeden werkten hier op stui-  
telijke wijze, maar toch ook de overlevering  
in de Europeesche volken voedde bestendig  
zeker pogen en streven, om de demonische  
machten te zoeken, ze te verzoenen, zich in  
haar dienst te stellen, en soms in schande-  
lijke orgien haar diensten te vieren. Onder  
allerlei bijgeloovige vormen trad deze tradi-  
tie op, en ze liet de bangste herinneringen  
na in de dusgenaamde heksenprocessen.

De Kerk toch, en op haar dringen de Over-  
ste, voelde klaar en duidelijk het zeer  
ernstig gevaar dat de Christenheid van de  
zijde dezer demonische werkingen bedreigde.  
Thans stelt men het veelal voor, alsof ge-

heel dit bijgeloovige wezen eeniglijk op-  
kwam uit onkunde en valschen waan, en zoo  
moet wel oordeelen, wie voor zichzelf niet  
aan het bestaan en aan de werking van  
onheilige geestelijke machten geloof. Maar  
dat standpunt nam de Christelijke kerk  
nooit in. Ze wist uit het Evangelie, ze wist  
van haar Heere en Koning, dat deze demo-  
nische werkingen metterdaad maar al te  
werkelijk zijn, en het lijdt dan ook geen  
twijfel, of in de destijds zoo breedvertakte  
openbaring van zulke onheilige verschijn-  
selen, is wel wezenlijk een poging van satan  
te zien, om het Rijk van Christus te ver-  
storen, zijn eigen invloed staande te hou-  
den, en de vordering en uitbreiding van het  
heilig terrein van den Heiligen Geest te  
verijdelen. De toen door de Kerk en door  
de Overheid begane fout bestond dan ook  
niet daarin, dat zij wisten en voelden met  
een onheilige demonische macht te doen te  
hebben, maar dat ze deze macht, in de  
van haar enkel geestelijk te bestrijden,  
met het zwaard en met den brandstapel  
te keer gingen. Hierdoor vormt de wor-  
steling van de Christelijke Kerk tegen  
deze demonische macht een zeer sombere  
en donkere bladzijde in de historie der  
Christelijke kerk. Het was niet maar een  
uitwerpen van duivelen, evenals in de  
dagen der Apostelen, door hooge geestelijke  
overmacht, maar een vervolging te vuur en  
te zwaard van wat alleen geestelijk te onder-  
mijnen en te overwinnen was. Ons Avond-  
maalsformulier betrad den beteren weg. Ernst-  
stijg wordt in dit formulier het demonische  
kwaad in de hartader aangevat, en erkend  
wordt, dat tot zelfs in Christus' gemeente nog  
sporen van dit kwaad merkbaar waren,  
maar de weerstand tegen het kwaad wordt  
geroepen in kerkelijke tucht, en in het niet  
toelaten tot het Sacrament des Avondmaals.  
En juist deze geestelijke bestrijding heeft  
zoo uitmendend gewerkt, dat het bijgeloof  
in geen kring meer met tak en wortel werd  
uitgeroeid, dan juist in de kringen van het Cal-  
vinisme. Niet alsof daarom de Overheid aan-  
stonds van geweldadige onderdrukking af-  
zag, maar de hoofdbeweging is dan toch van  
de kerken uitgegaan, en die werking was  
louter geestelijk.

De gevaarlijke zijde van de standhoudende  
demonische inwerking was toch hier inge-  
legd, dat men waande op zijn beurt door too-  
vermiddelen de macht van het demonisme  
te breken. Dit nu kwam er op neer, dat  
men bij satan zelf de hulpmiddelen zocht,  
om zijn fatale werkingen te keer te  
gaan. En dit nu is het bijgeloof. Het is de  
overtuiging, dat er geheimzinnige middelen  
bestaan, om de kwade gevolgen van een  
demonische inwerking te breken, zoodat  
waar die demonische inwerking ons tot zonde  
verleidt, als in gevallen waar een ziekte of  
een kwaad bij mensch of dier, of ook een  
vreesaanjagende verschijning het leven ver-  
ontrout. Dan werd heil gezocht in een  
amulet, in een talisman, in een toover-  
spreuk, of in een bezwering. Satan tooverde  
het kwaad, en het bijgeloof poogde hem  
met nog sterker tooverarij te overtroeven.  
Men bestreed het demonische met demonische  
middelen, en bevestigde daardoor juist de  
heerschappij van het demonische in de  
harten. Dit kreeg wel een anderen schijn,  
als men de reddende tooverkracht toeschreef  
aan een relik of aan eenig teeken, dat  
men aan den Christelijken eeredienst ont-  
leende, maar in het pogen, om het demoni-  
sche kwaad niet geestelijk, door den Hei-  
lijen Geest, maar tooverend door een uit-  
wendig geheimmiddel te verwijderen, bleef  
dit toch in den grond één met het oude  
bedoeien van alle tooverarij.

Eeuwen heeft 't dan ook geduurd, eer  
dit bijgeloof uit ons publieke leven in de  
Christenlanden is weggebroken. In het Hei-  
densche en Mohamedaansche land grijpen  
nog allerlei geheimzinnige werkingen van  
demonischen oorsprong plaats, die onder ons  
niet meer voorkomen, en het bijgeloof om  
deze demonische werkingen door tooverarij te  
bezweren, houdt nog allerwegen onder deze  
niet-gedoopte volken stand. Toch waren  
men niet, dat daarom het bijgeloof uit de  
Christenlanden reeds geheel is teruggedron-  
gen. Het veldwinnend spel stijft het ge-  
loof aan een mysterieuze inwerking van de  
fortuin op ons leven. Kaartlegsters en  
toekomstvoorspellers vindt ge in alle groote  
steden, en tot zelfs uit de hoogste klasse  
der maatschappij worden ze geraadpleegd.  
Bijgeloovige tradities omtrent het getal  
personen met wie men mag aanraken, en  
den dag waarop een schip kan uitvaren,  
houden nog in heel Europa stand, en in  
hoogbeschaafde kringen, waar van de Uit-  
storting van den Heiligen Geest niets meer  
gevoeld wordt, geeft men zich over aan  
Spiritisme en clairvoyance, alsof door deze  
verschijnselen een licht boven het Licht van

het Evangelie over ons ware opgegaan. Dat  
in deze verschijnselen waarheid schuilt, be-  
twisten we niet; dat ze de aandacht ver-  
diene, evenmin; maar het kwaad sluip, in  
zoodra men, het Evangelie van Christus op  
zij zettende, in deze verschijnselen een  
hoogere openbaring zoekt, dan ons in  
Christus gegeven is. Vergect niet, dat de  
Schrift ons leert, hoe ook satan tekenen en  
wonderen zal doen, en hoe 't daarom steeds  
eisch van de Christelijke conscientie blijft,  
om ook hier de geesten te beproeven.

Alleen de krachtiger werking die van de  
atmosfeer van den Heiligen Geest in het pri-  
vate en publieke leven uitgaat, kan ons  
afdoende en duurzaam van de heerschappij  
van deze demonische en bijgeloovige mach-  
ten verlossen. Christus als onze Koning,  
gezet aan Gods rechterhand, heeft den  
Heiligen Geest te midden van ons leven  
uitgestort. Hierdoor is in de gemeente,  
waarvan Hij 't Hoofd is, een geestelijke  
macht op aarde besteld, wier werking en  
invloed steeds instrumenteel zijn bewind  
dient. Die invloeden van den Heiligen Geest  
hebben zich uitgestrekt ook buiten den be-  
perkten kring van zijn levende Gemeente. Ze  
hebben ingewerkt op het volksleven, op de  
publieke opinie, op de wetgeving, op de  
zeden en gebruiken. En het zijn die invloeden  
van den Heiligen Geest, die tegen den  
demonischen stroom een dam hebben op-  
geworpen. Op die wijs zijn we, dank zij de  
gestadige werking van Christus, door zijn  
Heiligen Geest, allengs van de demonische  
machten in het publieke leven verlost. De  
bijgeloovige gedachte, om de gevolgen van  
den vloek door toovermiddelen te bestrijden,  
is van ons geweken. Onze geest is vrij  
geworden, en het is die vrijgemaakte geest,  
die in zich de kracht heeft voelen opwaken,  
om door ons onderzoek, door ons denken en  
door onze vindingrijkheid in de mysterien  
der natuur in te dringen, en alzoo op den  
door God verordenden weg de mysterieuze  
machten der Natuur aan ons te onderwerpen.  
Dit verstaat niet, wie in Christus niets  
anders eert dan den redder van de ziel der  
uitverkorenen, maar wordt als een epos van  
Christus, den Leeuw uit Juda's stam, voor  
wie verstaat dat aan Christus alle macht in  
hemel en op aarde, geestelijk en stoffelijk,  
is gegeven, en dat zijn Goddelijke helden-  
strijd was en is en blijven zal tot den einde  
toe de principiële worsteling, om satan als  
een bliksem uit zijn hemel te doen vallen,  
deze wereld, die Godes is, aan zijn macht  
te ontrukken, en Gods heilig bestel over deze  
wereld, satan ten spijt, tot zijn voleinding  
te brengen.

Ontrooiing van den Overste der wereld en  
daartegenover de glorierijke ontplooiing  
van Jezus Koningschap over deze wereld, is  
van de heilige historie inbegrip en leidende  
gedachte.

### „In dezen zelve nacht”.

Maar God zeide tot hem:  
Gij dwaast, in dezen zelve  
nacht zal men uwe ziel van u  
afschieden; en heitgen gij be-  
reid hebt, wiens zal het zijn?  
Lukas 12:20.

Plotselinge sterfgevallen hebben dit voor, dat  
ze hem die onvoorzien en op slag door zijn  
God wordt opgeroepen, het langdurig ziekbed  
besparen, met al de benauwdheid en smadelijke  
insinking, die niet zelden de langzame uitputting  
en slooping van krachten verezelt.

Op de markt van het leven is het te druk  
en gunst het te ruime, om voor het langzaam  
wegkwijnen van ten doode opgeschrevenen  
oor of oog te hebben. Veel minder dan vroeger  
houdt men zich met zulke stille lijdens bezig.  
Bij een acuut uitbrekende ziekte nog wel. Voor  
enkele dagen is dit vol te houden. Maar als  
de lijdens is opgegeven, als men rondvertelt, dat  
hij er toch niet van kan opkomen, en men hoort  
er dan bij, dat 't nog lang kan duren, dan  
sluit o, zoo spoedig die eerst zoo levendige  
belangstelling uit, en als het over maanden en  
maanden gaat, is de afgematte lijdens voor de  
meesten reeds een vergeten doode geworden,  
nog eer de dood hem achterhaalt. Waar dan  
nog bijkomt, dat veel meer dan eertijds onze  
kranken in hospitalen worden opgenomen, zoodat  
zelfs de eigen magen en bloedverwanten, en  
althans de breder vriendenkring, al minder van  
zulke lijdens merkt.

En die schier bij zijn leven begraven en  
vergeten zijn heeft voor 't gevoelig hart iets  
zoo onuitspreklijk droef, vooral voor hem wiens  
geest tot aan zijn dood toe helder blijft, dat  
ten slotte machteloosheid en verkwijning zich voor  
God in het gebed uitsorteren, of toch het einde  
nabij mocht wezen en zijn God den beklagelijke  
verloren mocht uit zijn smart.

En die smartelijke wegsnijding nu van  
levenskracht en levensmoed werd gepaard aan  
wie plotseling door den dood werd overvallen,  
en, gelijk men 't uitdrukt, er zoo uit was. Bijna  
geen lijdens. Een oogenblik een geweldige  
aangrijping; toen terstond het sterven intredend;  
en daarop — de zilveren koorde ontkend;

